

ségben 50 forintjával sem lehet eladni a földnek holdját, — már ez aztán hazafias gazdálkodás. — **Gyalán.** Komárommegyében, zeneleglet alakult, mely rövid idő alatt oly haladást tett, hogy ő felsége népünknél Hony Lajos karmester vezetésével az istenisztiséget zenével végezték. **Sidoli** cikusa Nyiregylézet teszi szállását Nagykarolyból, hol közelebbi hűtőn már megkezdte a produktiót. **Nagyvárad** ügyvédi kamara tudatja, hogy Pally János kir. közjegyzőve nevezetesen, S o m o s s y Zsigmond a várad lakos ügyvéd pedig önkéntes lemondás folytán az ügyvédi laistromból kitöröltek. **A m. kir. távirtdél** november hó 1-től az éjeli szolgálatok megszüntetnek, a nappaliak kezdődnek reggeli 8 órakor, s végződnek este 9 órakor. **Nagyvárad** az egészség ügy annyira jó, hogy egyes megbetegülés száma is kevés, s az egész terület járványmentes. **Belényesen** Goldberger vegyes kereskedő, Nagyváradon Jakab Vilmos női divatárus csődöt mondott. **Vinkler** kanonok urat inasa 3000 forint meglopja. **M. Telegden** elfogott, s 2500 forintot találtak nála. **A szabolcs** törvényszék fogja elítélni. **A szabolcs** táblánál 15600 gydarab hátralék van, a mult év végén 10000 db volt s így majdnem 6000-el szaporodott 3 negyed év alatt. **A borosjenői** törvényszék elítéli beadványok és referáták tartatnak, mintha Borosjenő Oláhországban volna.

Őszi estékre.

(Géssy Kálmán ur előadása a XIX-ik századbeli magyar irodalom műveltség történetéből.)

Ezen négy pályaműből készítették a nevezett bírálók, mindenikből, mit jónak találtak felhasználván, az irodalmunk történetében nagy híre vergődött. „Debreceeni grammaticá”-t, s nyomatták ki Bécsben 1795-ben többek, de különösen a nagyhírű gr. Széchenyi Ferenc segélyével, ki a kiadási költségek fedezéséhez 300 forinttal járult.

A jutalmazott pályaművek szerzői voltak: Földi János, hajdukerületi orvos, kinek munkája legjobbnak ítéltetvén, 26 aranytalér díjaztatott, a többi névszerint Veress Mihály, Benkő László, nagy-enyedi tógatus diák és a nagy tudomány Gyarmaty Sámuel egyenkint 8 aranytalér jutalmaztatott. Feltűnő, hogy a bírálók annak, ki nagy tudományról s külföld előtt is ismeretes volt, Gyarmaty művét nem méltányolták kellőleg. S ez meg is látszik a „Debreceeni grammaticán” mert annak számos jelelentején hibája épen a Gyarmaty művének melleséből eredt.

Kevés gond van abban fordítva a nyelvrokouságra, illetőleg az összehasonlító nyelvtudományra, de a nyelvtörténetre. De különösen hibáztak a grammaticák készítői abban, hogy csak a szokásban levő, az előnyelvre fektettek minden súlyt, a nyelvtani kérdéseket pedig mellesközben a nyelvészeti kérdést összezárták, mely aztán a káivánista s legközelebb a debreczeni írók műveiben oly számos nyelvészeti hibának, s sok káros szokásnak vált szülőjévé.

Kazinczy a debreczeni kör tagjaival, mivel ezek a „Debreceeni grammaticák” követék, s arra, mint tekintélyre hivatkoztak, igen sokáig, e miatt nem a legjobb viszonyban volt. Dicsérendő azonban szerzőkben az, hogy sok anyagot szedtek össze, s az új szavak alakításában vigyázattal s kellő gondjal jártak el.

A Révay által megalapított történelmi nyelvészeti iskola alapelvei, irányát: szentesítette a magyar tudós társaság, az általa alkotott elveket s szabályokat elfogadván, mint egyedül irányadókat s követendőket a nyelvészeti terén. Ez azonban nem könnyen s nem min-

den küzdelem nélkül volt eszközölhető. Számszerűen s akkori íróink között tekintélyes állást elfoglaló férfiak léptek fel, folytatták a harcot sokáig Révay s rendszere ellen. Ilyen volt Versey, ki mint költő és egy — tévirányú — magyar nyelvtan szerzője ismeretes, s ki a Révay rendszerét és annak elveit megtagadván, azt állította, hogy a régi nyelvemlékek kutatása, vizsgálása haszontalan és csak az élő nyelv, a köz szokás nyelvészeti tekintetben az egyedül irányadó. Különösen kikel az ik-es igék elmélete ellen, felhívván, hogy azok től eredtetők. S e tekintetben, miután az összehasonlító nyelvészeti sikeres felhasználása mellett készült s tudományos alapon nyugvó grammatikáknak nincs „pro et contra” máig is foly a vita, úgy, hogy számos igéi kétféleképpen használtatnak, úgy is, mint ik-esek, úgy is, mint ik-telenek.

Egészben véve, a Versey megtagadása nem ártott Révay rendszerének, mert voltak nagy tehetségű tanítványai, kik nemcsak művét olvasták, hanem szóbeli előadásait is hallgatták, mesterük elveit, irányát megértették, magukévá tették, s annak védelmére tudományos harczra is keltek, mely végre Versey s rendszere bukásával végződött. Különösen kitűnt Révay tanítványai között, mint annak legbuzgóbb követői, a később nagy hírvé vált Horváth István, ki a Versey ellen írt számmunkájában megtagadta a „Debreceeni grammaticát” is, és pedig azon korszak irodalmi fegyvereit — melyekkel Versey is élt, — használván, meglehetősen durvasággal kelt ki annak hibái és káros hatása ellen.

Színészet.

—d—f. Csütörtökön, folyó hó 14-én adott: Robinson Crusoe és szigete, vig operette 3 felvonásban.

Ma került másodszor színe az operette, s úgy látszik, hogy közönségünknek még kedves darabjává vált, mivel sokkal nagyobb számmal jelentek meg ma az előadásra, mint első ízben. Offenbach zenéje gyönyörködtető is, bir azon sajátos jelleggel, melyet csak az ő műveiben találhatni fel. A zenekar működése ezuttal szintén kifogástalan, szabatos volt, mi leginkább Müller A. az ügybuzgó karmesternek érdeme. Ha hozzávesszük, hogy a szereplők játéka a legsikerültebb, bátran elmondhatjuk, hogy az egész előadás folyékony meneti, összszervé az így felelte élvezetes volt.

Leginkább kitűnt Kriger Kornélia, ki szép énekével, tiszta hangjával zajos tapsokat aratott ez este. E fiatal énekesnő tanulmányozásról s szorgalmáról adott tanujelt, s reméljük, hogy az ilyen, csak dicsérendő igyekezetnek nem marad el sikeres eredménye.

A többi szereplő: Gerecsné, Bacso Luiza és különösen Abonyiné és Németh, továbbá Timár működése csak előnyére vált az előadásnak.

Pénteken folyó hó 15-én adott: Tricoche és Cacouette, bohózat 5 felvonásban, írták Mailhac és Halévy. A sok zajnak, mely e darab előadását megelőzte, megvolt a hatása: telt ház. Az üzlet megnyitása, mely Temesváry igazgató jó előre hirdetett, tehát megtörtént ma, s valószínűleg lesz kelendőse az árucikknek, miket a Tricoche és Cacouette czég közönsége elé tart.

E bohózat többől a bohózatnál; szövevényes, bonyodalmas meséje s a nevetésszerű helyzetek, melyekbe a szereplők jutnak, folytonos derűltésben tarták a nagy számú közönséget s nevetésre indították, melynek a függöny legördültevel lön vége. A darab meséje kétségkívül — bár irodalmi becserétkén alóli — mesteri; a komikus helyzetek változatossága, különféleisége azonban nem mentek egészen a ledér frivolitásoktól, s óhajtanék, hogy azon helyek, miket ez alkalommal megnevezni nem

akarunk, jövőre enyhíttetnénk, mert tudnivaló, hogy a mi közönségünk műzisése — hála isten — még nincs megromtva, hogy az ilyesekben gyönyörködnek; nem találkozik tehát helyesléssünkkel színpadra vinni az ily slendriánismust, s az ilyesek mellőzésével bizonyára csak a közönség tiszteltetnek meg.

Eltekintve ettől, meg kell vallanunk, hogy az előadás a legkitűnőbbek közé sorozható; Timár és Szatmári művészes alakító képességüknek ma elvilághatlatlan bizonyíték adák: s a viharos taps és zajos bizenjüket öket illeti az oroszlársz.

Rott Mari Siponé és Abonyi ma is kedves alakok voltak; játékaik vonzó, megragadó, sehol túlzásba nem estek. Szeles előadás megfelelt feladatának. Az egész előadás magában véve kerek egészet képezett, semmi vonatott-ság nem volt észlelhető, s bizton hisszük, hogy e bohózat repertoirt darab maradáns s látogatott lesz. Előadás vége 10-ór.

UJDONSÁGOK.

* A városi alkalmatlanságra naponként szaporodnak a jelöltek, legalább a közbeszédben. Ujabbban Hanke Leot, Mészáros Józsefet, Körner Adolfot hallottunk említeni. Némely helyen Csáki Gergelyt is hallók emlegetni.

* Simonffy István a debr. kir. törvényszék egyik kitűnő joggyakornoka, városunkban általában kedvelt fiatal ember, mint örömmel értesülünk, a köz- és váltóügyvédi vizsgát kitűnő sikerrel letette.

* A debreczeni kollegium. a) A vidéki segédelemgyűjtésből (supplicatio) visszatért ifjaink hoztak 452 forint 99 krt, ennek 1/2-é a fardozók ifjakat illetvén, maradt a fótanodának 363 forint 20 kr; tavaj gyűlt a supplicatióból a fótanodának 368 frt 83 kr; harmadéig pedig 391 frt 25 kr. — b) A ker. egyháztörténelem hallgatására az idén iratkoztak be legtovább, az első korszakot hallgatta 89; ezek közül hitvallgat 55, a többi joghallgat, a 3-ik korszak hallgatására beiratkozott 44, ezek közül 25 hittanhallgató, a többi jogász.

* Teréz nevnapja alkalmából P a t a y Istváné ó nagyságát a fővárosból Simon y Ernő és Csá v o l s z k y Lajos táviratilag üdvözölték. A derék honleány fogadja szerkesztőségünk részéről is legmelegebb üdvözlöket!

* A színházpártoló társulat nehezen akar alakulni. Vajon nem kellesz-e már Debreczenben a közönség a művészetet?

* A honvédelmi rendőrségi szemle holnap tartatik meg a Komáromi-háznál, erre minden érdekelt egyén figyelmeztetik.

* Hártingné asszony leánynevelő intézetében tegnap a növendékek a derék nevelőnő névnapját kellemesen ünnepelték meg. Számos szűle s vendég jelenlétében több csinos szavalt után 5 leány növendék Kotzebennek egyik kisebb vigjátékát játszák el és pedig oly sikerrel, hogy a később érkezett vendégek kedveért az előadást ismételnök kellett. Ez megelőzőleg a legkisebb növendék egy korszakban értékes aranyórát nyújtott át — ezen az örömben uszó nevelőnőnek, melyhez egy az összes növendékek, mint a jelenlét vendégek, legbőb szerencsekívánataikat csatolták.

* Hymen. Ma este tartatik Nagy-Károlyban Novák Gusztáv kedves s szellemes leányának, Iona kisasszonynak esküvője S ó v á r i jeles képzettségű s köztisztviselőben álló ügyvéd. A legészintebb szívet s lélekkel kívánunk áldást s szerencsét ezen tiszta szerelemből kötött szövetségre — a debreczeni jó barátok nevében is. Sokáig éjjen boldog a kedves ifjú pár!

* A főiskolában a jog- és hittanhallgatók körében a becsületességi tagok választása ma történt meg d. u. 2—4 órakor. A jogászok ál-

tal következők választattak meg rendes tagokul: Sinka Ferenc, Varga Gyula, 4. é. jogász, Vincze Miklós és Lengyel Imre 3-adévesek, Bencsik József és Veszprémy Zoltán 2-od éves jogászok és Szabó Ferenc, Oláh Károly 1-8 éves jogtanhallgatók. Póttagokul Megyesy Ferenc 4. é. j., Bálint Ferenc 3. é. jogász, Tömör József 2. é. jogász és Budaházy Zoltán 1. é. jogász. A hittanhallgatók közül: Bertán Lajos, Madarász Lajos 4-edéves, Szathmári Sándor, Szabó Lajos 3-ad éves, R. Bányai László, Sörös Vilmos 2-odéves, Varga Lajos, Szondi György 1-8 éves hittanhallgatók. Póttagokul: Faragó Bálint 4-edéves, Szondi Géza 3-adéves, Csák Máté 2-odéves, Szabó Gyula 1-8 éves hittanhallgatók választattak.

* Esküvő. Ma délután esküdtek egymásnak örök hűségét Cz a b á n Dániel és a kedves K ö v e s i Borbála k. a. Legyen áldás frigyökön!

* A XVI. huszár ezred depója Nyiregylézetben Debreczenbe fog áttétni. E tárgyban a feltételek megvitattása végett vegyes tanácskozás tartatott Debreczenben. A tárgyalás sikeres eredményre vezetett.

* A helybeli íz. hírközsej, Lów Lipót elhunyt szegedi főbírói temetésén az ünnepek miatt képviselet nem lehetvén, e feletti sajnálatát s részvétét sürönyöleg fejezte ki.

* Kiss Jenő, a „Kiss és Szedlák” helybeli jóhitű közeg egyik főnöke, szivtűgálás következtében ma délelőtt elhalálozott. — Béke poraira!

* Mai terménypiacunkon a meglehetősen mennyiségben volt termények árát emelkednek jelezhetjük, a mennyiben a vevők sürően jelenek, s kivált a mai nem oly nagy számu tengeris szekereknél látszott eddig nem tapasztalt vásárlási kedv. Feltűnő volt ma, hogy néhány szekér első osztályu buza is volt látható; a mi szombatban máskor alig volt feltehető; rozis is volt, de ugy ez, mint a buza elhanyagolattat a vevők részéről; kétszeres keves volt, de nem is kerestettek. Az árak így alakultak: tisztabuza sulyos 8—9.60 kr, könnyebbféle 7—7.70 kr, kétszeres 4.80—5.60 kr, rozsa 4.80—5.20 kr, árpa 3—3.20 kr, zab 3—3.20 kr, köles 3.20—4.00 kr, új tengeri csós zsák száma 85—95 kr, szekérszáma 12, 18, 20, 24, 30 frt, zsák kolompér 80 kr.

* A gazdák reménye kezd élnékülni. — Esőre áll az idő. Bizony sok eső kellene, hogy a szántást meg lehessen kezdeni.

* A babona mindinkább kezd terjedni a 19-ik század művelt szelleme daczára — városzerje. Jelenleg a hidegélés a járvány, s ez ellen következő babona él a nép között: Ki kell írni a kapura: „Nincs hon, a kit a hidegél”, s akkor a hidegélés arra fog ragadni a hidegélősről, a ki ezt először elolvassa. Azt mondja Kisfaludy: „aki hiszen, boldog, aki nem hiszen: okos!”

Önigazolással.

A kormánypart helybeli lapja személyemről jun. 22-én következők ir.

Gálosy Gusztáv, Tiszay Dániel, Jeney József urakról akarunk itt szólni. Ezen 13 próbas hazafai eljese Gálosy ur — ki ma oly hí, oly tántorítatlan hazafi, a Bach korszak alatt mint cs. kir. oszt. hivatalnok Ungme-gyében Bachszázadoskodott, és vetette meg alapját azon minden kételyen felül álló hazafiságának, a melynek kitűnő szónoki képessége, s alapos nemzetgazdasági tanulmányai mellett, jelen meitisztelő állását köszönheti, a 61-ik változások beálltával szük lett neki Ungme-gy, s miután ott, mint Bachszázad profonátatott az ébredező nemzeti közérzet által, Debreczenbe vonta meg magát, a hol ugyan töltök pihenhetett volna nyugton azon babérokon

melyeket a gyászos emlékü 50-es évek alatt szerzett, ha itt újabb babérokra nem igyekezett volna szert tenni az által, hogy bábul engedé át magát a függetlenségi utrák kezébe s nem hinti a konkoltyt és az egyenetlenséget magvát azon Debreczeni polgárság közti, mely neki akkor, midőn saját hazájából távozni volt kénytelen, családi tűzhelyet adott.

Hogy mily rágalmak ezek, fényesen igazolja a következő okmány.

240 biz. Mésolat! Hivatalos bizonyítvány! Melynek erejével fogva Ungme-gy törvényhatósága által hivatalos kötelességgel bizonyítottatik, miszerint Gálosy Gusztáv e megyebeli földbirtokos jelenleg debreczeni lakos ügyvédi oklevele Ungme-gy közönségének 1844-dik évi május hó 20-ik napján tartott közgyűlésben szokot módon kihirdetett, továbbá, most nevezett Gálosy Gusztáv, az 1845-dik év január 17-ik napján tartott tisztújító székben a megye központi esküdtüj közfelfelügyelőségén az 1847 évi jun. hó 16 napján, pedig a bezóli járás alszolgabíróján kiadandóbbággal megválasztottatik, s ezen tisztséget a világségi fegyverletélig odaadó hűséggel, példás becsületességgel a megye közönségét teljes meglegedésére töltötte be. Végre folyamodó Gálosy Gusztáv kérelmére azt is bizonyítottatik, — hogy ezen többször nevezett megyénkba, sem a Bachrendszer alatt, sem az azt követő korszakban semmiféle hivatalt nem viselt, — és hogy polgári erényei s erkölcsi és politikai dicséretes magaviseletese pléltelen jelleme, s lángoló hazaszeretete által magát a köz- becsületességre teljes érdemessé tette. Miről is ezen hivatalos bizonyítványunkat, saját pecsétünkkel megerősítve Gálosy Gusztáv kérelme folytán kiadandónak találuk. — Kelt Ungvárt, Ungme-gy közönségének az 1875 évi szeptember hó 22. napján tartott közgyűléséből. *)

Ungme-gy közönsége nevében — B a s z ö r m e n y i József, alispán.

Ehez nincs több szavam. Az ügyet egyszerűen a közönség ítélete alá bocsátom.

Gálosy Gusztáv.

LEGUJABB.

— Tisza Kálmán magyar miniszterelnökké kinevezése — hír szerint — a holnapi hivatalos lapban fog közöltetni.

A népszínház tegnap nagy ünneplésséggel s kitűnő részvét mellett nyitattott meg. Jelen volt ő felsége a király és a koronaörökös. A színház belseje rendkívül kellemes benyomást tett a közönségre; s a mint egyfelől igen nagy volt a közönségben az érdekeltség az előadás iránt, ugy másfelől, „Jeremiás siralmai” című izetlen bohózat, szánakodást keltett a nézők sorában.

Szerkesztői nyílt posta.

— Hegyközinek. Utána nézünk. A másik jött. Csak tovább is. Dr. T o l l e. Jer hat közel egészen. Ugyan hova hagyad ígérted? K i s u j s z á l l á s r a. Itt van „a” sorok közt. Valamit! Csak hamar. „O” kér e sorokban. Most kellene „Sz. M.”-hoz. Kald — kérlek — Nyiregylézetbe. Szóltok már ti is. Hát Gy. hol van? — Gyula onnan írjon, a hol van. — „Neki.” Találkozzál már. — E r s e l i n d r e. A nyílt-terben hétfőn közzök.

Idéiglenes felelős szerkesztő:

TISZAI DÁNIEL.

* E másolat az eredeti szöveggel, mely előtünk felmutattott, mindenben egyezik. — S z e r k.

H I R D E T E S E K.

Káposztavágásra

ajánkozik egy tyrolai káposztavágó, a kivel értekezhetni Debreczenben Csapóutczán Kainráth házánál 358-ik sz. alatt.

332 1—

Eladó tanyaföld.

A Szepesen 13. sz. alatt a derecskei utfélen 6 1/2 nyilas tanyaföld rajta levő gazdasági épületekkel szabad kézből eladó.

Értekezhetni piacutczán 2004. sz. alatti házánál a tulajdonos

Kecskés Andrásal.

326 2—2

SIRKOSZORUK
gyári raktára
BURGER LIPÓT
divatkereskedésében
Debreczenben, főpiacz 2139. sz. a.
Vidéki megrendelések a legpontosabban teljesítetnek.

Titkos betegségek

és
bórbajok
gyógyittatnak RICCROD párizsi egyetemi tanár egyedül biztos gyógymódja szerint,

FOGAK

és azoknak töveit fájdalom nélkül kibuzatnak.

Dr. Weisz Gyula,
gy. orvos által.

Lakik: Miklóstetza Mózes Lajos-féle ház 2079. sz.

281 22—30

Bérbeadás.

Az izr. templomhoz tartozó 15 hold föld több évre bérbe kiadó. — Értekezhetni **Katz Jakab** urral Széchenyi-utczán.

322 3—3

EGY KERTÉSZ

segéddel együtt

kerestetik, ki mind a mű, mind a veteménykertészetben jártas **Schwartz Jakab** urhoz **Máté-Szalkán.**

328 2—3

ETRICH testvérek

fonó és szövő gyártulajdonosok escher-szági Braunauból, Debreczen és vidék e részére egy erős ügyüket vagy tekintélyes czéget keresnek gyártmányaik raktáru, a hol mindennemű Shirings chifon, gradei, molinó és nyers Cottien, festett és nyomtatott bellés felék talál-tanak. Vállalkozók forduljanak tekintir gyártulajdonosokhoz.

331 1—

Eladó tűzifa

A pályavandari faraktárunkban a légszuszogár elött, jó száraz tűzifa ölnöként 10 frt. 50 krajával kapható, annak hához szállítása 80 kr-ért eszközöltek. Megrendeléseket megbi-zottunk Zicherman Herman ur is mindenkor eltagad és pontosan teljesít.

Légszuszogár igazgatóság.

327 2—6

Mandel Ignác

előbb **P. MAYER FARKAS**

borkereskedése

piacz-utca Nánásy-ház 2137-dik szám alatt, szolgál a legjobb közbéne-ges új- és ó érmelékli-bakar asztali borkkal, budai, sashgyi, egrí és vöszlői vörös borkokkal, palaezk, itoze és akó-számra; — továbbá, kitűnő tokaji bork, a legjobb bel- és külföldi esemeg-borok, francia és magyar pessgökkel a legújítványosabb ártét.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltenek.

327 17—

T. KOVÁCS FERENC

fűszer és gyarmatár-üzlete

„A két horgonyhoz”

DEBRECZENBEN.

főpiacz az Andaházy Szilágyi-intézet házában, a városházával szemben.

Cukor, kávé, rizs, s valódi nizzai olaj, ugy szinte festékek, szárazon és olajban törve, pontosan és jutányos árban kaphatók.

329.